

slů, jimiž vnímáme skutečnost. Kdyby naše oči byly citlivé na neutrina místo na fotony, viděli bychom žhavá jádra hvězd. Zvuky lze vidět, jak víří, vytvářejí křivky v prostoru krajiny. Kdyby naše uši byly citlivé na širší škálu frekvencí zvuků, vyšší i nižší, slyšeli bychom i předměty, co mlčí – kámen, hvězdu... [...] Každým slovem mohu proměnit vše, čeho se dotknu. (V tomto smyslu jsou slova nástrojem, tak jako tělo.) Země, říkají, a ona ihned vznikne (Popol Vuh). Nebe nebylo ještě pojmenováno, a proto nebylo (mezopotámský epos o stvoření světa Enúma Eliš). Chvillemi jsem se divil, že se setkávám s rozlehlými loužemi vody, zavěšenými jako mraky ve vzduchu, a přece tak hustými, že nebylo možné utrhnout z nich chomáče (Gérard de Nerval: Aurélie)... [...] Proměňuje-li se řeč, proměňuje se zároveň s ní. Slova jsou náhle křehčí, chatrnější. Stále častěji přecházejí do ticha. Trochu bezbranná. Pohyb, snímání, obnažování. Slova jsou náhle nahá...“ Do těchto končin může vstoupit pouze vidoucí básník, doslovnost v tomto bezmezi už nemá místo.

Do páté části nás uvádí text „Sedm“, psaný pro volný cyklus časopisu *Revolver Revue*, v němž si autor může vybrat sedm výtvarných děl, které považuje za zásadní, a opatřit je vlastním komentářem. Topinkův výběr navazuje na výklad magické číslovky sedm, a proto začíná prehistorickým nálezem sedmi oblázků, poskládaných před více než deseti tisíci lety do tvaru lidského těla v Eynanu, jednom z nejstarších lidských sídlišť na svazích Galilejské pahorkatiny. „Možná nejstarší a zároveň nejprostší asambláž vůbec.“ Dále výběr pokračuje přes Lascaux a Fra Angelikovo *Zvěstování* až do nedávné současnosti, k výtvarným dílům Alberta Giacomettiho,

Josefa Šímy, Karla Malicha a projekt Jamese Turrella *Roden Crater*. Tento autorův výběr tak propojuje výtvarné projevy člověka od dávných dob až po současnost.

V jednom z dalších textů se básník snaží v odpovědi na anketní otázku *Co je spirituální poesie?* nalézt definici tohoto u nás běžně užívaného označení a nastínit, jak vnímá jeho možné průniky:

„Spiritualita je zmiňována jako ‚inspirační zdroj‘, umění je zase ‚zrozené v ohni duchovnosti‘, ‚ovívané meditativní bdělostí‘. Všichni jsou ‚totálně zasažení‘, každý má ‚při styku s ním mystické zážitky‘. Interpretace jsou doslova prošpikovány ‚příklonem k hlubší duchovnosti‘, koketuje se s ‚hlubinnějšími vizemi s metafyzickým podtextem‘, s ‚novou spiritualitou‘. Pojem ‚spirituální‘ proniká všude, od spirituální zpovědi přes duchovní růst a léčitelsví, až třeba po spirituální neurolingvistické programování. K obrazu či básni pak máme přistupovat s jedinou otázkou: ‚Jak hluboko duchovní je toto dílo?‘ Jakub Deml by řekl: ‚Až ke kořenům.‘

(Nemyslím na nic jiného než na ta stehýnka až ke kořenům.)

Ale v poesii nejde o žádná mystická vytržení nebo duchovní exercicie. Nejde ani o žádné spekulace, žádná meditativní poselství. Poesie, či jak to nazvat, se dotýká prázdna, rozvírá je. To, čemu se říká poesie, je světlo, co se prodírá trhlínou v obloze, tenoučkou škvírou. Iluminace, náhlý záblesk.

Samozřejmě že jde především o žitou zkušenost, s oním kategorickým požadavkem opravdovosti...“

Toto je přesná definice spirituálního díla, které nás přesahuje nevynutitelnou nutností svého vzniku. Tuto skutečnost neovlivňuje naše vůle, pouze se skrze nás projevuje vyšší moc neosobní.

Závěrečná šestá část knihy se symbolickým názvem „Za...“ je souborem nekrologů uměleckých osobností, s nimiž pojilo autora i vřelé přátelství. Za všechny cituji z těch nejdůvěrnějších básnických:

„Průchod smrtí. Je to jako průchod úzkou puklinou ve skalní stěně. ‚Nangá Parbat, Kančendženga, Annapúrna, Everest. ‚Chtěl bych, aby mne pohřbili na stěně Lhoce, na přímé podprsni Everestu.‘ Musel jsem mu líčit krok po kroku výstup na Kilimandžáro. Sníh, mráz, varhany krápníků v kráteru na vrcholku. Sníh byl uvnitř modrý. A pod nohama oceán mraků, v němž jakoby trhlínou se klubal svět tam hluboko dole. Nahoře bylo ticho. Ticho jen občas přerušeno poryvem větru...“

(„Za Ivanem Divišem“)

„Poesie je i zvláštní druh vnímání, napsal Jiří Kolář. Úžasná citlivost básníka, naprosto si vědomého nutnosti proměny. Poesií se mu stává vše, je v čemkoli, lze ji dělat z čehokoli. Dopisy Boženy Němcové, dopis bratra Karla Hynka Máchy, v němž popisuje Máchovu smrt, nebo autentická svědectví z koncentračních táborů. Deníky, holé záznamy. Dopis, který přišel, útržek z novin, tramvajový lístek, náhodná událost zahlédnutá na ulici. Stopa, záznam, svědectví. Odkrývání nových vrstev. Něco o tom napsat, zaznamenat to.

A zároveň to zvláštní ticho, nepřítomnost řeči. Poesie nového vědomí. Čekám nové umění, které možná nebude mít s tím, čím je dnes, mnoho společného. Něco docela jiného. Zatím sám nevím co...“

(„Za Jiřím Kolářem“)

„Prostor, do něhož Petr vstoupil, někdy možná bezděčně, při náhodném přechnutí či snem jako průchodem úzkou škvírou, jindy namáhavě, hlubokou rýhou po ostrém, neúprosném řezu, těmi ‚proniky promyky‘, jak

řikal, ten prostor nikdy neopustil. Došlo k oné proměně, řeči, těla. Tělo to nevydrželo. ‚Tělo beze slov.‘

Ty vrrypy se zářezávají hluboko pod kůži, obnažené verše jsou osekávány až na kost. Zámky, úlomky novinových zpráv, torsa slov, fragmenty řeči. ‚A co s tím? Co s tím dál?‘

Pak už jen ticho. ‚Tak náhle.‘ Ticho, jež řeže do uší...“

(„Za Petrem Kabešem“)

Bože, to ticho, tak strašné ticho způsobené básníky, ty němé hlasy poezie po něm.

Básník Miloslav Topinka nám ve svém esejistickém díle odkrývá cestu hlubokého vhledu do podstaty všech věcí skrze poezii, jakožto jedním z možných mystických prostředků k dosažení porozumění univerzu. Nejde tedy o pouhou literaturu, ve svých textech nám nastiňuje pravou moc slova, která nás provází už od počátku světa, jak je psáno už v bibli: „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh...“ Moc slova stvořit vesmír a pohnout světy. Proměnit člověka v jinou, všeobjímající bytost kosmu. Odhalit ty nejjemnější světelné struktury částic zahalených v černočerné tmě červích děr. Nalézt v sobě ryzí prázdno, které je základem každého stvoření.

Je tedy pouze na nás, jak uchopíme tuto třaskavou nálož proudících slov a jakým způsobem s ní osobně naložíme... ■